

Якщо йтимемо шляхом складних, але правильних змін і реформ...

Здобутки, втрати і майбутнє

Так умовно можна назвати звіти Президента України і Прем'єр-міністра під час фінальних прес-конференцій 29 і 30 грудня. Перші особи держави на-

магалися дати об'єктивну оцінку всім втратам і зрушенням, котрі випали на долю України. Та цілком закономірно, що процеси реформування країни складно про-

рахувати водночас зі стратегією ведення воєнних дій. Тому для нашої держави сьогодні, по суті, залишається набагато більше запитань, аніж відповідей.

Економіка: конвертувати високий авторитет

Мегазавдання для України – стабілізувати економіку, запустити нові реформи, які забезпечать абсолютно іншу позицію щодо інвестиційного клімату, здійснити рішучі кроки задля забезпечення верховенства права, запровадження судової реформи, боротьби з корупцією – такі пріоритети назвав Президент України Петро Порошенко.

Реалізація мети допоможе конвертувати високий міжнародний авторитет України в прямі іноземні інвестиції, потрібні їй, як повітря.

Утрата 20 відсотків української економіки внаслідок інтервенції Росії і незаконної анексії Криму, падіння промислового виробництва й валового внутрішнього продукту... Держава витрачає мільярди гривень як на соціальні виплати, так і на пенсії й заробітні плати для тимчасово переміщених осіб. Це – виклики, з якими Україна має впоратися для подальшого поступу, що їх перелічив Прем'єр-міністр Арсеній Яценюк, аналізуючи економічне становище.

Він назвав кілька причин стагнації української економіки протягом минулого року. Зокрема, не-

виконання міжнародних угод Російською Федерацією та двократне падіння обсягів торгівлі між сторонами; збройна інтервенція на Сході України; девальвація національної грошової одиниці, спричинена насамперед «кризою довіри населення».

Торік великий бізнес додатково сплатив податки на суму близько 12 мільярдів гривень. Прем'єр не приховує: хотілося би більше, але «ми боремося за те, щоб великий бізнес не йшов у тінь і платив податки».

Щодо розвитку бізнесу, то прем'єр сподівається на інвестиції міжнародних фінансових організацій (МВФ, Світового банку, ЄБРР, ЄІБ):

– Вони є гарантами виконання, в тому числі, й програми реформ для приватних інвесторів... Якщо йтимемо шляхом складних, але правильних змін і реформ, люди побачать, що ми щось робимо... І вони матимуть моральне право говорити своїм платникам податків чи то в Берліні, чи то в Брюсселі, чи то у Вашингтоні, що Україна заслуговує на те, щоб їй допомагали. Метою такої фінансової програми є поповнення золотовалют-

них резервів і стабілізація платіжного балансу держави, – зазначив Арсеній Яценюк.

Прем'єр розуміє й те, що золотовалютні резерви України можна поповнити за рахунок збільшення обсягів експорту та зменшення імпорту. Його міркування такі: якщо українці купуватимуть менше імпортованих товарів, вітчизняні товаровиробники матимуть змогу виробляти більші обсяги продукції, а внутрішня економіка дістане шанс для стрімкого розвитку. І головний ключ до успіху: потрібно побороти корупцію. Макрокорупцію вдалося здолати. На мікрорівні корупція існує. Подолання її можливе декількома шляхами. Перший – виконання всіх законів, які було прийнято. Другий – скорочення кількості контрольних органів, що ми вже зробили. Третій – підвищення відповідальності за вчинення корупційних дій. Четвертий – збільшення заробітних плат у тих органах, які, по суті, є корупційними, залишатиметься на тому ж рівні, то це ніяк не побореш, – поділився своїми переконаннями голова уряду.

Рецепти зростання

Чинна модель «перезавантаження» української економіки, по суті, ґрунтується на застосуванні підходів та методів, вироблених провідними країнами під час подолання найбільших у глобальній історії фінансово-економічних криз.

Намагаючись зменшити негативний ефект, спричинений фінансово-економічною кризою, яка охопила світ 2008 року, уряд Швеції скоротив прибутковий податок. Це дало змогу підтримувати високий рівень споживчого попиту та зберегти основні соціальні блага: безкоштовну освіту, медичне обслуговування, високі пенсії та соціальні допомоги.

У рамках пакета заходів зі стимулювання попиту в Республіці Таджикистан ставку податку на додану вартість (ПДВ) було знижено з 20 до 18 відсотків, що привело до скорочення податкових доходів (та еквівалентного збільшення доходів домашніх господарств) на 1 відсотковий пункт ВВП. Задля усунення дефіциту бюджету вже 2009 року його підтримку було збільшено на суму, еквівалентну 1,3 відсотка ВВП, що допомогло уряду зберегти державні витрати на освіту, охорону здоров'я та соціальний захист, пом'якшивши вплив кризи на рівень бідності та вразливі верстви населення.

В основі антикризової політики Президента США Барака Обами – збільшення ліквідності економіки, спрямованої на рівномірне стимулювання попиту та пропозиції, а також надання грошової допомоги різноманітним суб'єктам господарської діяльності – від приватних домогосподарств до найбільших банків та фінансових інституцій.

Досвід Франції сьогодні базується на антикризовій політиці часів президентства (2007–2012) Ніколя Саркозі «повернення до підприємницького капіталу (зразка XIX століття)», яка також передбачає спрямування витрат фінансового сектору в реальну економіку, насамперед завдяки наданню допомоги малому та середньому бізнесу.

Програма антикризових заходів та економічного розвитку Республіки Корея на 10-річний період *New Growth Engines Initiative* (на розробку якої було виділено 5,48 млрд. доларів США) передбачала збільшення інвестування в приватний сектор; розширення експорту; створення сприятливих умов для великого бізнесу завдяки ліквідації так званих чеболів – кланових фінансово-промислових груп; заснування інвестиційного фонду підтримки малого та середнього бізнесу за рахунок приватизації низки державних компаній; запуск мережі соціальних програм підтримки незахищених верств населення.

Оборона: пріоритет – армія і кордон

– Головне – на базі мого Мирного плану та Мінських домовленостей перетворити крихке перемир'я, яке діє сьогодні на Сході України, на стійкий, забезпечений і тривалий мир; повернути тимчасово окуповані території під контроль Української держави, відновивши її суверенітет, – наголосив Президент України Петро Порошенко. – Ключова умова Мінського протоколу, яка швидко принесе мир нашій країні, дуже проста – перекриття кордонів і виведення іноземних військ з її території. Адже конфлікт на Сході України «надуманий», «принесений ззовні», тому ті, хто його розпочав, – окупанти й агресори мають піти з нашої держави.

Петро Порошенко підписав ухвалені напередодні Верховною Радою Закон «Про відмову від позаблокового статусу України». Глава держави назвав набуття в 2010 році цього статусу «стратегічною помилкою», котра зруйнувала національні збройні сили.

– Необхідно реформувати країну для того, щоб вона відповідала критеріям Європейського Союзу та НАТО. Ці стандарти на 99 відсотків збігаються. Коли Україна відповідатиме даним

критеріям (що, найімовірніше, буде досягнуто в рамках виконання «Стратегії реформ-2020» протягом найближчих 5–6 років), її народ визначиться щодо членства в НАТО, – сказав Президент.

– До бюджету надійшло 1,9 мільярда гривень від військового збору. Додаткові витрати на національну безпеку й оборону, порівняно з 2013 роком, становлять 15,6 мільярдів гривень... Усі розпорядники бюджетних коштів (найперше Міністерство оборони та МВС) прозвітують перед громадськістю про розподіл кожної копійки, відправленої платниками податків та українським бюджетом на фінансування армії, – наголосив Арсеній Яценюк.

На 2015 рік державним бюджетом України на фінансування національної безпеки й оборони спрямовано 90 мільярдів гривень (із урахуванням 6 мільярдів гривень державних гарантій, які видаватимуться Збройним Силам та Державному концерну «Укроборонпром» для придбання нової техніки). 300 мільйонів гривень планується витратити на облаштування державного кордону.

Зовнішня політика: мобілізували нечувану міжнародну підтримку

Знаковою подією в новітній українській історії є дата 16 вересня 2014 року, коли Європейський та український парламенти синхронно ратифікували Угоду про асоціацію між Україною та ЄС. Президент України Петро Порошенко підкреслив, що протягом останніх 7–8 місяців «удалося мобілізувати нечувану міжнародну підтримку» нашої держави. Зокрема, на всіх міжнародних форумах (уключаючи Генеральну Асамблею ООН) вона отримувала значну моральну підтримку.

– Дуже важливо під час Ризького саміту ЄС у травні 2015 року добитися прийняття рішення про безвізовий режим. Усі необхідні складові для цього є. Ми маємо це забезпечити. Українці, нарешті, мають їздити без віз територією всієї Європи, – наголосив глава держави.

Аналізуючи зовнішньополітичне становище, Прем'єр-міністр Арсеній Яценюк зазначив, що будь-які рішення Кремля, котрі стосуються нашої держави, мають полі-

тичний характер. І одна з його політичних ідей полягала в економічній та енергетичній блокаді України.

– Анексія Криму ніким не визнана. Крим був, є і залишатиметься українською територією. Якщо Господь Бог нам допоможе, ми повернемо контроль над ним. Якщо ні, то це зроблять наші діти або онуки. Але ми повернемо Крим, – заявив Арсеній Яценюк.

Він наголосив, що, працюючи в Криму, будь-яка компанія чи фізична особа автоматично потрапляє під дію санкцій ЄС та США. Відтак, півострів не перетвориться на «сіру офшорну зону», адже навряд чи хтось захоче, щоб його активи, які обліковуються в Криму, потрапили під дію санкцій.

– Хотів би, щоб росіяни і російський народ не страждали від імперської політики чинного в РФ режиму, внаслідок дій якого загинуло п'ять тисяч людей, Росія анексувала Крим та здійснила військову інтервенцію в Україну, – підкреслив Прем'єр-міністр.

Енергоносії: позбуватися залежності

Щодо зменшення енергетичної залежності від РФ, то Україна отримує 60 відсотків газу з країн Євросоюзу, завдяки чому в її газосховищах містяться 11,7 мільярда кубічних метрів блакитного палива, а російські вуглеводні значно подешевшали: наразі уряд очікує, що в першому кварталі 2015 року їхня ціна не перевищуватиме 340 доларів США за 1 тисячу кубометрів.

Водночас тарифи на газ для населення мають бути підвищені до ринкового рівня. У зв'язку з цим додаткові доходи, які отримуватимуть НАК «Нафтогаз України» та ПАТ «Укргазвидобування», витрачатимуться на пряме субсидування малозабезпечених громадян.

– Програма енергоефективності, запроваджена урядом, зокрема, завдяки кредитуванню населення та сплаті відповідних компенсацій через АТ «Ощадбанк», продовжуватиметься й надалі, – наголосив Прем'єр-міністр, додавши, що за умови приведення комунальних тарифів до ринкового рівня європейські партнери погоджуються надавати кредити на забезпечення енергоефективності економіки (утеплення будинків, заміну котлів тощо) за ставкою 1,5 відсотка терміном на 20 років.

Потужності української атомної енергетики в загальному обсязі енергетичного ринку зросли з 50 до 65 відсотків, збільшуються обсяги постачання ядерного палива для українських АЕС із країн Європи, а також планується добудова двох атомних енергетичних блоків на діючих станціях. Наразі ведуться переговори

між ДП «Укрінтеренерго» та російською енергетичною компанією «Интер РАО» щодо укладання додаткового прямого контракту на імпорт електроенергії до України, проте уряд працюватиме над тим, щоб наша держава знову стала експортером електричної енергії, зокрема до країн-членів Євросоюзу.

Нині на складах накопичено 1,4 мільйона тонн вугілля (показник минулих років становив 3,4 мільйона), поетапно відновлюється процес його постачання, та, як тимчасовий захід, планується укладання публічного прозорого контракту між державними компаніями України та РФ щодо закупівлі вугілля за ціною, яка не повинна перевищувати ціни внутрішньої української теплової енергетики.

– Ми закуповуємо вугілля за прозорою схемою з тих територій, які контролюються українською владою. Але проблема полягає в тому, що вугілля марок А і Т видобувається виключно в тому вугільному басейні й на тих шахтах (у тому числі державних), що перебувають під тимчасовим контролем російських бандитів, – зауважив Прем'єр-міністр.

На його думку, одним із варіантів розв'язання цієї проблеми може стати ререєстрація державних шахт у Києві, здійснення розрахунків за вугілля виключно за фактом його постачання та виплата заробітної плати шляхом переказування коштів на карткові рахунки працівників шахт.

Соціальна політика: зробити так, щоб на 1200 гривень ніхто й не жив

Торкаючись питання розв'язання соціальної кризи на Донбасі, Президент України наголосив, що ця територія – «не Придністров'я і не Південна Осетія, а чотири мільйони українського населення», тому за відсутності української влади й фінансування там не працюють підприємства й не розподіляються соціальні виплати, а бойовиків ненавидять. Ризик заморожування конфлікту на Донбасі існує. Ми робимо все, щоб цього не сталося. 70 відсотків людей, які залишилися на Донбасі, хочуть жити в Україні. Ми допомагаємо цим людям – і через механізми гуманітарної й інформаційної політики, і застосовуючи військові засоби.

За словами Президента, відключення газу на підконтрольних сепаратистам територіях не є за-

собом розв'язання конфлікту: там живуть українці, тому держава «не дасть їм замерзнути».

– Щодо того, як прожити на 1200 гривень мінімальної зарплати. Впевнений, що в Європі на ці гроші не проживеш і в нас непросто, – сказав Петро Порошенко.

– Єдине, що потрібно, – зробити так, щоб на мінімальну зарплату ніхто не жив. Тому парламент зробив дуже сміливий крок, який я підтримую: різке зменшення єдиного соціального внеску створить можливість для детінізації платежів, ураховуючи виплати «в конвертах», – зазначив глава держави.

Арсеній Яценюк повідомив, що в рамках проведення реформ державного управління, які впроваджувалися протягом року, скорочено 25 тисяч державних службовців; на два мільярди гривень

Рецепти зростання

До речі, в період «Великої депресії» (1929–1933) у Великій Британії було запроваджено податок на бонуси (заохочувальні премії) банкірів у розмірі 50%; в Німеччині запровадили заборону на деякі цінні папери, що використовувалися для спекуляцій у банківському секторі; а у Франції підвищили податки для власників великих статків. Натомість частину створюваної ліквідності економіки французький уряд витратив на проведення громадських робіт, покликаних підтримувати існування найменш конкурентоспроможної на ринку праці частини робочої сили. Ця ідея, запропонована Президентом США Теодором Рузвельтом, між іншим, успішно використовувалася Вашингтоном і у 2008 році, адже на її основі вдалося покращити соціальне становище в'язнів, безпритульних та малозабезпечених громадян. Серед держав пострадянського простору схожа стратегія була імплементована Таджикистаном, влада якого пропонувала населенню широкий вибір можливостей працевлаштування за рахунок упровадження соціальної програми «Гроші – за працю». Обмежуючи витрати на утримання інституційних та інфраструктурних проєктів, керівництво цієї держави не зменшувало рівень недискреційних платежів, як от заробітна плата, внески роботодавців і відсоткові виплати.

Антикризові заходи у ФРН передовсім передбачають надання допомоги не виробникам, а споживачам, в такий спосіб активізуючи економіку за рахунок стимулювання споживчого попиту.

Цим шляхом пішов і уряд Ісландії, котрий 2008 року не став рятувати збанкрутілі банки за рахунок платників податків. У країні було проведено всенародний референдум, на якому прийнято рішення про єдино можливе повернення грошових вкладів фізичним особам-резидентам. Усі депозити юридичних осіб та нерезидентів було заморожено. Керівництво держави провело планову девальвацію національної валюти та почало дуже жорстко контролювати її вивіз за кордон. Була запроваджена заборона на інвестиційну діяльність та придбання цінних паперів за межами країни. Провадилася суворая політика повернення ісландських підприємств із зарубіжної юрисдикції у вітчизняне відання.

Натомість скорочення витрат і збільшення податків у Греції ледь не призвели 2010 року до оголошення країною дефолту. Намагання грецького уряду зменшити дефіцит бюджету за рахунок розпродажу державного майна й приватизації низки державних підприємств паралельно зі збільшенням державного боргу спричинили масовий протестний рух населення й зростання державного боргу до більш як 150% ВВП. Як наслідок, країна залишається на узбіччі світової фінансової активності, ведучи макроекономічні операції, спрямовані на реструктуризацію зовнішнього боргу.

Гроші чи самостійність?

Практика списання зовнішніх державних боргів досить поширена в світі, а започаткували її 1956 року, коли був списаний держборг Аргентини. Так само з того часу списували борги різним країнам на загальну суму в понад 700 млрд. доларів США.

Останнім прикладом є списання боргу Польщі та Греції. Наша західна сусідка мала найбільшу зовнішню заборгованість серед колишніх соціалістичних країн: 1990 року вона дорівнювала 49 млрд. доларів США. Однак країні вдалося укласти угоди про реструктуризацію зовнішнього боргу як з офіційними кредиторами, так і з комерційними банками. А згодом, у 1991 році, держава уклала угоду з Паризьким клубом країн-кредиторів, яка дала змогу досягнути 50-відсоткового скорочення самої заборгованості та її реструктуризації до 2009 року. Польський борг зменшувався під наглядом МВФ за умови дотримання Польщею прийнятих на себе зобов'язань стосовно здійснення реформ.

У лютому 2012 року країни Єврозони і власники грецьких державних акцій списали 50% боргу Греції, щоб витягнути країну з кризи. Держборг на той час становив майже 350 млрд. євро (близько 160% ВВП). Якби не списання боргів, сумарні потреби Греції в зовнішньому фінансуванні до кінця цього десятиліття могли б сягнути понад 250 млрд. євро. Водночас зі списанням частини боргу парламент Греції зобов'язався ухвалити пакет заходів жорсткої економії бюджетних коштів, який передбачає подальше скорочення пенсій і зарплат.

Негативним аспектом списання є те, що країна-боржник втрачає не лише значну частку політичної самостійності, а й може втратити на певний час можливість доступу до міжнародного ринку капіталу як самостійний позичальник.

скоротилися витрати на утримання органів державної влади (включаючи обслуговування автомобілів, державних дач, виплати пільг тощо); кількість контрольних органів у державному секторі зменшилася з 58 до 26, до того ж перелік їхніх контрольних функцій скорочено з 1064 до 620 позицій.

Прем'єр-міністр підкреслив, що влада вдосконалюватиме механізми надання допомоги жителям Луганської та Донецької областей. Зокрема, уряд внесе до парламенту законопроект, який дозволить відшкодувати вартість поставлених до тимчасово підконтрольних бойовикам територій газу та електроенергії за рахунок соціальних виплат для населення. Крім того, потребує вдосконалення система реєстрації та обліку громадян, які переїхали з територій, де орудують терористи. А загалом кінцевою метою уряду є створення умов для повернення громадян до рідних домівок.

Підготували Юлія ЦИРФА,
Тарас РОМАНЮК.

Надія та її слово

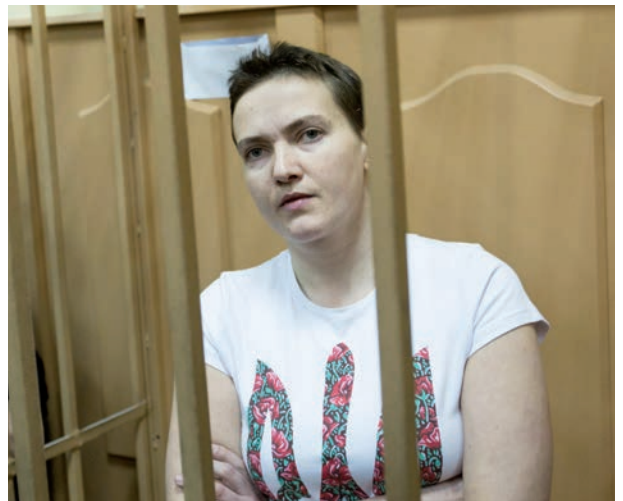
Юрій ПРИГОРНИЦЬКИЙ

Більш як місяць (з 13 грудня 2014 року) голодує народний депутат України Надія Савченко (її тримають у московському слідчому ізоляторі) на знак протесту в зв'язку з незаконним її обвинуваченням у причетності до загибелі російських журналістів у зоні АТО на Луганщині.

Надії вже несил підводитися з ліжка, дуже схудла. І однопартійці, й український парламент, і релігійні діячі просять її припинити голодовку. Але мужня Надія пояснила: «Я вирішила боротися єдиним доступним мені методом. Своім протестом – голодом – я хочу добитися здорового глузду від російської влади і Слідчого комітету Росії. Є беззаперечні докази моєї непричетності до тих злочинів, у яких мене звинувачують. Що їм ще потрібно?... Дала слово: «До повернення мене в Україну або до останнього дня життя в Росії!» І назад його не візьму, інакше чого варті мої слова. Я витримаю! Дякую, що вірите в мене» (цей лист Н. Савченко оприлюднив у твіттері її адвокат М. Полозов).

Дядько 33-річної Надії – київський видавець і поет Віталій Оваденко розповів, що не так давно рідня Надії їздила до неї в СІЗО. Але побачити бранку їм так і не дозволили, навіть передати нічого не вдалося. Сім'я Надії засмучена, стурбована й інтерв'ю уникає. Та й хіба може бути інакше? Викраденій бойовиками українській військовій льотчиці, штурманові гелікоптерів Мі-24, народному депутату, яку вже понад півроку кремлівська хунта тримає за ґратами, режим «прописали» надсуворий. Посилена охорона й таке саме конвоювання, скрізь відеокамери, прогулянка окремо від інших – на даху, за колючим дротом.

Адвокат Надії М. Полозов повідомив, що слідство має неспростовні докази її непричетності до загибелі російських журналістів. Однак Надію не відпускають («чтоб другим неповадно було!»)...

Рідні Савченко сподіваються, що 26 січня у справу втрутиться Парламентська Асамблея Ради Європи... За словами М. Полозова, вперше в європейській історії делегата ПАРЄ незаконно тримають у в'язниці іншого члена ПАРЄ – Росії.

Тим часом невідомо, чи зверталась офіційна Україна до РФ, скориставшись угодою з Росією, яка надає можливість передати київській владі особу, котра начебто скоїла злочин в Україні.

Інший адвокат Надії М. Фейгін повідомив, що Савченко нібито перевели до в'язниці – спецблока СІЗО «Матриська тиша». Якщо це так, це дуже погано, додав правник.

Мимоволі міркуєш і про таке. Надію Савченко знає весь світ, що дає сподівання на її визволення. А скільки ще безвісти зниклих патріотів, найкращих синів України, карається у ворожому полоні...

P.S. Згодом сестра Н. Савченко Віра таки дістала дозвіл на зустріч з Надією. Вони розмовляли півтори години. Умовити Надію припинити голодовку Вірі не вдалося. Перейти з камери до лікарні полонена відмовилася.

Надія розповіла, що відчуває підтримку України, за яку дуже вдячна.